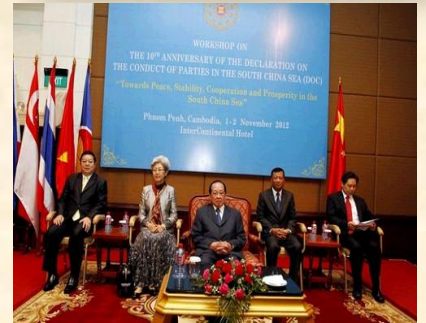

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 29/10 đến 4/11/2012)

- Quan chức cấp cao ASEAN-Trung Quốc họp bàn về DOC
- SOM ASEAN-Trung Quốc họp hội nghị hẹp không chính thức
- Trung Quốc gấp rút hoàn thiện “chính quyền Tam Sa”
- Học giả Trung-Đài kêu gọi hai bờ hợp tác khai thác dầu khí
- Hạm đội Nam Hải Trung Quốc tập trận
- Philippines sẽ nêu vấn đề tranh chấp biển tại ASEM
- Tàu hải quân Australia thăm Việt Nam

Động thái của các quốc gia

+ *Trung Quốc:*

Trung Quốc gấp rút hoàn thiện “chính quyền Tam Sa”. Ngày 2/11, “thành phố Tam Sa” đã tổ chức gặp gỡ báo chí “nhân 100 ngày thành lập” và cho biết “chính quyền thành phố” này đang gấp rút đi vào xây dựng một loạt công trình như bến cảng, sân bay, cầu tàu, tàu chấp pháp, văn phòng hành chính. Đây là một loạt các hành vi leo thang, xâm phạm nghiêm trọng chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa, đơn vị hành chính thuộc quyền quản lý của thành phố Đà Nẵng và tỉnh Khánh Hòa.

Hạm đội Nam Hải Trung Quốc tập trận.

Ngày 29/10, Hoàn Cầu thời báo đưa tin Hạm đội Nam Hải của Trung Quốc vừa diễn tập ứng phó tình huống khẩn cấp trên biển, với 16 phân mục huấn luyện khác nhau. Tham gia tập trận, tàu khu trục đảm nhiệm công tác thăm dò và phán đoán tình hình để đưa ra phương án ứng phó. Hoàn Cầu thời báo không nói rõ thời gian và địa điểm của đợt huấn luyện mà chỉ tung ra những

hình ảnh bao gồm nội dung tập huấn với máy bay không người lái, tàu chiến khai hỏa bắn đạn thật.

Trung Quốc cam kết hợp tác hàng hải với ASEAN. Giới chức hàng hải Trung Quốc cho hay Cơ quan Quản lý An toàn Hàng hải nước này đang thúc đẩy và hướng tới mối quan hệ chặt chẽ hơn với các cơ quan quản lý hàng hải của ASEAN trong hoạt động tìm kiếm cứu hộ, nhưng trong bối cảnh hiện tại, cần có thời gian để lập nên một cơ chế hợp tác toàn diện hơn. Thông tin này được đưa ra bên lề hội nghị lần thứ 8 về Cơ chế Tham vấn Hàng hải Trung Quốc-ASEAN tổ chức ở Quảng Đông, Trung Quốc.

Bắc Kinh đồng ý bắt tay với Đài Loan trên Biển Đông. Trả lời các phóng viên tại một cuộc họp báo ngày 31/10, phát ngôn viên cơ quan đặc trách Đài Loan của Trung Quốc Dương Nghị cho rằng việc phối hợp với nhau để bảo vệ chủ quyền biển đảo Trung Quốc là “nghĩa vụ” của đồng bào ở cả hai bên. Theo quan chức này, các đề xuất liên quan đến nội dung hợp tác giữa Đài Loan và Trung Quốc đại lục về vấn đề Biển Đông, đến từ mọi tầng lớp xã hội ở hai bên eo biển Đài Loan, đều đáng được hoan nghênh. “Chúng tôi sẽ rất hân hạnh khi thấy các cuộc thảo luận về chủ đề này của các doanh nghiệp và các tổ chức phi chính phủ ở cả hai bên eo biển Đài Loan.”

Học giả Trung-Đài kêu gọi hai bờ hợp tác khai thác dầu khí. Một nhóm học giả gồm 16 người thuộc các cơ quan nghiên cứu khác nhau tại Đài Loan và Đại lục vừa khuyến cáo hai chính quyền tăng cường hợp tác quản lý vấn đề Biển Đông mà một trong những đề xuất là Bắc Kinh và Đài Bắc bắt tay chặt chẽ với nhau để khai thác dầu khí tại các vùng tranh chấp ở Biển Đông. Theo đó, Tập đoàn lọc dầu CPC Corp của Đài Loan cùng với Tổng Công ty Dầu khí Hải dương Trung Quốc (CNOOC) nên mở rộng hợp tác qua việc khai thác nguồn tài nguyên từ vùng biển phía bắc của quần đảo Pratas (Đông Sa), cũng như qua các vùng biển ngoài khơi bờ biển phía Đông và vùng biển xung quanh quần đảo Trường Sa.

+ *Việt Nam:*

Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Phạm Bình Minh: “ASEAN muốn sớm trao đổi quy tắc ứng xử Biển Đông với Trung Quốc”. Bên hành lang Quốc hội sáng 31/10, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Phạm Bình Minh đã có cuộc trao đổi với báo chí xung quanh triển vọng ra đời Bộ quy tắc ứng xử trên Biển Đông (COC). Bộ trưởng Phạm Bình Minh cho biết: Các nước trong ASEAN mong muốn cùng với Trung Quốc đi đến Bộ quy tắc

ứng xử COC. Bộ quy tắc này sẽ có tính chất pháp lý ràng buộc cao hơn so với Tuyên bố về cách ứng xử của các bên trên Biển Đông (DOC) cũng như Bản quy tắc hướng dẫn thực hiện DOC, hay nói cách khác là COC đưa ra được những biện pháp tốt hơn để đảm bảo duy trì hòa bình, ổn định trong khu vực Biển Đông.

+ *Phi-líp-pin:*

Philippines sẽ nêu vấn đề tranh chấp biển tại ASEM. Tổng thống Philippines Benigno Aquino ngày 4/11 cho

biết ông sẽ nêu vấn đề tuyên bố chủ quyền quốc gia đối với vùng chông lán ở Biển Đông tại Hội nghị cấp cao Á-Âu (ASEM) diễn ra trong hai ngày tại Lào, khai mạc vào 5/11. Ông Aquino chỉ rõ Philippines sẽ tìm kiếm “đề xuất về các phương cách nhằm đạt được một thỏa thuận công bằng và hòa bình về Biển Đông.”

Philippines mua 5 tàu tuần duyên của Pháp.

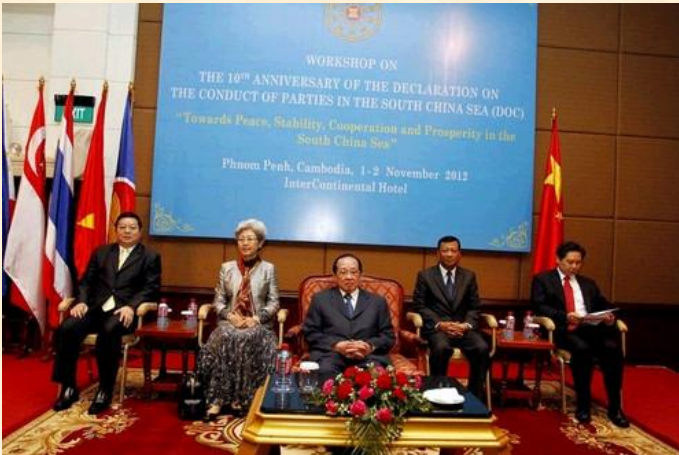
Lực lượng bảo vệ bờ biển Philippines hôm 30/10 cho biết sẽ mua 5 tàu tuần duyên của Pháp, trong hợp đồng trị giá khoảng 116 triệu USD, để bổ sung vào đội tàu tuần tra trên Biển Đông. Chuẩn đô đốc Luis Tuason, chỉ huy hải đội tuần duyên Philippines cho biết, từ nay đến năm 2014, một tàu tuần duyên dài 82m và 4 tàu dài 24m sẽ được chuyển giao. Ông Tuason cho rằng các tàu như vậy rất cần cho việc tuần tra những vùng biển động ở Biển Đông.

+ Campuchia:

Campuchia: “Bộ Quy tắc ứng xử Biển Đông vẫn còn xa.” Phát biểu sau Hội nghị kỷ niệm 10 năm ra đời Tuyên bố về ứng xử của các bên tại Biển Đông tổ chức tại Phnom Penh mới đây, Quốc vụ khanh Campuchia Soeung Rathchavy cho biết sẽ là không thực tế khi nghĩ rằng Bộ Quy tắc ứng xử (COC) ở Biển Đông được thông qua trong Hội nghị thượng đỉnh ASEAN tổ chức từ 15 – 20/11 tại Phnom Penh. Theo bà Rathchavy, “Cho đến nay, COC vẫn chưa được soạn thảo và tài liệu này vẫn đang trong quá trình thảo luận. COC rất phức tạp.”

Quan hệ các nước

Quan chức cấp cao ASEAN-Trung Quốc bàn về DOC. Ngày 1/11, tại thủ đô Phnom Penh của Campuchia, các quan chức cấp cao Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) và Trung Quốc đã tiến hành hội thảo nhân kỷ niệm 10 năm ra đời văn kiện có tên Tuyên bố về ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC). Trong bài diễn văn khai mạc hội thảo nêu trên, Phó thủ tướng kiêm Bộ trưởng Ngoại giao Campuchia Hor Namhong tuyên bố: “Hội thảo là cơ hội để hai bên, ASEAN và Trung Quốc, thực sự xem xét lại cách thức duy trì sức sống của DOC để giải quyết vấn đề hiện nay trên Biển Đông.”

SOM ASEAN-Trung Quốc họp hội nghị không chính thức. Các quan chức Cấp cao (SOM) ASEAN và Trung Quốc đã họp không chính thức tại Pattaya (Thái Lan) từ ngày 28 đến 29/10. Tại Hội nghị, hai bên đã bàn các biện pháp tăng cường quan hệ ASEAN-Trung Quốc và trao đổi về công tác chuẩn bị cho Hội nghị Cấp cao ASEAN-Trung Quốc sẽ được tổ chức tại Campuchia cuối tháng 11/2012. ASEAN và

Trung Quốc khẳng định tầm quan trọng của việc thực hiện nghiêm túc và đầy đủ Tuyên bố DOC và cùng phối hợp phấn đấu để có thể khởi động thảo luận về tiến trình xây dựng COC; ASEAN coi trọng tăng cường quan hệ đối tác ASEAN-Trung Quốc, trong khi Trung Quốc đánh giá cao vai trò trung tâm của ASEAN ở khu vực.

ASEAN và Trung Quốc duy trì đà tham vấn về Biển Đông. Các quan chức cấp cao của Trung Quốc và Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) gồm 10 nước thành viên ngày 29/10 đã nhất trí duy trì đà tham vấn về các quy định mang tính ràng buộc nhằm kiểm chế cách ứng xử của các bên tuyên bố chủ quyền ở Biển Đông. Phát biểu tại một cuộc họp báo cùng ngày ở Pattaya của Thái Lan, Bí thư thường trực Bộ Ngoại giao Thái Lan Sihasak Phuangketkeow cho hay mặc dù các quan chức tham gia hội nghị không thể thảo luận thực sự về chi tiết của những quy định mang tính ràng buộc được dự kiến song tất cả các bên sẽ tìm cách đảm bảo thực thi kiểm chế và tránh những sự cố có thể ảnh hưởng tới mối quan hệ chung giữa ASEAN và Trung Quốc.

Tổng Thư ký ASEAN: “Có dấu hiệu muốn hạ nhiệt căng thẳng ở Biển Đông”. Tổng thư ký ASEAN Surin Pitsuwan ngày 30/10 tuyên bố những tranh chấp chủ quyền trên Biển Đông luôn có nguy cơ bùng phát thành bạo lực song Trung Quốc và các quốc

gia Đông Nam Á (ASEAN) đang thể hiện một thái độ muốn nhanh chóng nỗ lực hạ nhiệt căng thẳng. Trả lời báo giới sau khi có bài phát biểu tại Kuala Lumpur, ông Pitsuwan nói: “Hiện hai bên đang quả quyết muốn xây dựng Bộ Quy tắc ứng xử giữa các bên trên Biển Đông (COC) càng sớm càng tốt vì nếu trì hoãn sẽ ảnh hưởng tới quyền lợi của tất cả các bên. Dù khó khăn nhưng ít nhất họ đã đồng ý đối thoại.”

Tàu hải quân Australia thăm Việt Nam. Ngày 29/10, tàu hộ vệ tên lửa HMAS Sydney của hải quân Australia với 35 sỹ quan và 194 thủy thủ đã cập cảng Sài Gòn, bắt đầu chuyến thăm thiện chí kéo dài 6 ngày nhằm tăng cường quan hệ giữa hải quân hai nước. Ngoài việc gặp gỡ các sỹ quan cao cấp và thủy thủ của hải quân nước chủ nhà, các sỹ quan chỉ huy tàu và thủy thủ đoàn sẽ trao đổi kỹ năng liên quan đến hoạt động của trực thăng trên tàu chiến. Tàu HMAS Sydney là tàu hộ vệ tên lửa thuộc lớp Adelaide được cải tiến với các chức năng phòng không, chống tàu ngầm, hải giám và trinh sát.

Ấn-Mỹ-Nhật đối thoại ba bên. Ngày 29/10, Ba nước đã tiến hành đối thoại ba bên lần thứ 3 tại New Delhi, hoàn tất chu trình đầu tiên sau hai

lần đối thoại trước tại Washington tháng 12/2011 và Tokyo tháng 4/2012. Các bên đã tập trung thảo luận vào các vấn đề an ninh hàng hải, quyết định tăng cường các chiến lược chống nạn hải tặc, và bàn luận thêm về cấu trúc khu vực Châu Á-Thái Bình Dương.

Phân tích và đánh giá

“Trung Quốc chọn đối thoại hay đối đầu?” của *Hemant Sreeraman*. Kể từ năm 2001, sức tiêu thụ dầu và khí đốt của khu vực Châu Á - Thái Bình Dương tăng gấp đôi tốc độ tăng trưởng tiêu dùng năng lượng trên thế giới. Trung Quốc là một trong những nhân tố chính đóng góp vào sự gia tăng này. Biển Đông có thể được coi là cứu cánh cho nước này khi mà cơn khát năng lượng đang ngày càng lớn. Ngoài ra, giai đoạn hiện nay chính là cơ hội để Trung Quốc thúc đẩy vai trò lãnh đạo chiến lược và gia tăng ảnh hưởng trong khu vực cũng như trên thế giới. Để trở dậy là một thành viên có trách nhiệm trong phạm vi toàn cầu, Trung Quốc cần phải lựa chọn giữa đối thoại hay đối đầu. Việc Trung Quốc cảm nhận thời điểm leo thang vấn đề, trong bối cảnh sắp diễn ra cuộc bầu cử tại Mỹ, đã mở đường cho “những kẻ cơ hội”. Tuy nhiên, Trung Quốc phải cân nhắc cuộc chuyển giao lãnh đạo cấp cao sắp diễn ra ở trong nước, nơi những lợi ích nhóm riêng sẽ trở dậy. Một động thái hiếu chiến với khối ASEAN có thể làm trầm trọng thêm vấn đề, khi đẩy các nước nhỏ hơn vào vòng tay của Mỹ. Hậu quả, Trung Quốc sẽ phải lựa chọn giữa chấp nhận, hay thể hiện lập trường cứng rắn. Thiệt hại sẽ rất lớn nếu dẫn tới một cuộc đối đầu toàn diện. Cũng trong thời điểm này, rắc rối giữa Trung Quốc và Nhật Bản vẫn đang âm ỉ xung quanh quần đảo Senkaku/Điếu Ngư ở Biển Hoa Đông. Trung Quốc nên kiểm chế không làm leo thang căng

thẳng quân sự trên biển, thay vào đó dành sức lực cho các nỗ lực bảo đảm an ninh khu vực. Quyết tâm của Trung Quốc sẽ được hoan nghênh nếu nó hướng tới việc đạt được giải pháp đa phương cho vấn đề và không đi quá phạm vi các nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế.

“Hàm ý của Trung Quốc khi đưa tàu Liêu Ninh vào hoạt động” của *Adrien Frossard*. Với những người quan sát ngay từ đầu, việc vận hành tàu sân bay của Trung Quốc không phải là điều bất ngờ bởi đây là kết quả của quá trình diễn ra trong một khoảng thời gian dài, và quá trình đó vẫn chưa kết thúc. Theo dự tính của Trung Quốc về việc đóng thêm một số tàu sân bay, chúng ta có lý do để nói rằng nhóm tàu sân bay của nước này sẽ tiếp tục được triển khai một khi Trung Quốc làm chủ được công nghệ và chuyên môn. Khi đó, “chuỗi ngọc trai” sẽ trở nên rất hữu dụng trong việc cung cấp các cơ sở triển khai tàu sân bay hoạt động bên ngoài vùng biển lân cận Trung Quốc. Việc mở rộng tầm

triển khai sức mạnh của Trung Quốc sẽ chồng lấn với các lợi ích của Ấn Độ bởi Trung Quốc sẽ có thể triển khai các nguồn lực của mình không chỉ ở Biển Đông – nơi Ấn Độ có lợi ích kinh tế, mà còn tại Ấn Độ Dương – nơi được xem là là lợi ích cốt lõi của Ấn Độ. Một sự xâm lấn như vậy từ phía Trung Quốc chắc chắn sẽ bị Ấn Độ coi là hành động khiêu khích. Do vậy, ngay cả khi chấp nhận rằng việc vận hành tàu Liêu Ninh không nhằm vào Ấn Độ, thì hành động này trong tương lai có thể dẫn tới việc hình thành một lực lượng Hải quân Trung Quốc có đủ khả năng triển khai sức mạnh tại Ấn Độ Dương và thách thức trực tiếp Hải quân Ấn Độ - lực lượng có nhiệm vụ chủ yếu là Kiểm soát Biển. Do đó, điều quan trọng đối với Ấn Độ là phải theo dõi các bước phát triển của hải quân Trung Quốc cũng như thúc đẩy các chương trình mua sắm tàu sân bay. Nếu chương trình này không thành công hoặc bị trì hoãn quá lâu, thì trong tương lai Ấn Độ có thể mất lợi thế trước Trung Quốc ngay ở chính vùng biển của mình.

“Liệu Trung Quốc có thực hiện chính sách khai thác chung ở Biển Đông?” của *Lucio Blanco Pitlo III*. Khi các rào cản và nhân tố gây bất ổn vẫn còn tồn tại, có những diễn biến tích cực trong việc Trung

Quốc theo đuổi chính sách khai thác chung tại Biển Đông. *Thứ nhất*, tuy rằng từ trước đến nay Trung Quốc chưa thiết lập chính sách khai thác

chung về các nguồn tài nguyên đại dương phi sinh vật, nhưng Trung Quốc đã đi đến các thỏa thuận về khai thác thủy sản chung với một vài các bên có các tranh chấp hàng hải với nước này, đáng chú ý đó là với Nhật Bản tại Biển Hoa Đông (1997), với Hàn Quốc tại Hoàng Hải (2000) và với Việt Nam tại Vịnh Bắc Bộ (2000). Trung Quốc cũng đang dần cho thấy họ đã sẵn sàng chấp nhận các cách tiếp cận đa phương để giải quyết tranh chấp Biển Đông, điều đã được thể hiện qua việc tuân thủ của nước này với DOC 2002, dù Bắc Kinh không thể hiện sự nhiệt tình tương tự đối với một bộ quy tắc có tính ràng buộc hơn. Ngoài ra, cho dù một vài sự cố đáng tiếc vẫn xảy ra, Trung Quốc đang cố gắng giành được thiện cảm từ các quốc gia khu vực Đông Nam Á thông qua các khoản viện trợ hào phóng và các khoản đầu tư lớn. Tóm lại, nhiều người đang mong đợi Trung Quốc sẽ thể hiện mình như là một cường quốc có trách nhiệm trong bất kỳ một chương trình hợp tác khai thác chung toàn diện nào tại khu vực Biển Đông.

“Bài toán nguy hiểm của Trung Quốc trong tranh chấp biển đảo” của *Taylor Fravel*. Kể từ năm 1949, Trung Quốc đã can dự vào 23 cuộc tranh chấp lãnh thổ với các nước láng giềng, trên đất liền và trên biển. Trong số đó, 17 cuộc tranh chấp đã được giải quyết thông qua các hiệp định thỏa hiệp. Tuy nhiên, Trung Quốc cũng đã hơn một lần sử dụng vũ lực trong 6 cuộc tranh chấp. Tổng kết những trường hợp trên trong lịch sử, có 5 nguyên nhân để suy luận Trung Quốc có thể lần nữa sử dụng vũ lực trong tranh chấp Senkaku/Điếu Ngư. *Thứ nhất*, trước nay Trung

Quốc chỉ sử dụng vũ lực trong tranh chấp chủ quyền lãnh thổ với các nước láng giềng có thực lực quân sự nhất. Đó là các cuộc xung đột biên giới với Ấn Độ, Liên Xô và Việt Nam. *Thứ hai*, với Trung Quốc khả năng sử dụng vũ lực trong các tranh chấp biển đảo là dễ phát sinh nhất, khả năng này cao hơn hẳn so với các tranh chấp biên giới trên bộ. *Thứ ba*, Trung Quốc chủ yếu sẽ sử dụng vũ lực trong các tranh chấp chủ quyền mà họ có tỷ lệ chiếm giữ thực tế ít hoặc chưa chiếm giữ được phần nào lãnh thổ tranh chấp, nhằm củng cố địa vị và yêu sách chủ quyền của mình. *Thứ tư*, điều quan trọng nhất đó là, Trung Quốc thường sử dụng vũ lực trong tranh chấp lãnh thổ khi chế độ rơi vào tình trạng bất ổn. Theo cách nhìn người của Trung Quốc, đây là cách bên ngoài lợi dụng thời điểm khó khăn của Trung Quốc. *Thứ năm*, nhân tố mất ổn định cuối cùng trong vấn đề tranh chấp đảo Senkaku/Điếu Ngư là cả Trung Quốc và Nhật Bản đều đang dính líu đến những cuộc tranh chấp chủ quyền khác. Có thể cả Bắc Kinh và Tokyo đều cho rằng, nếu chiếm được ưu thế trong vấn đề đảo Điếu Ngư thì sẽ giành thế thượng phong trong các tranh chấp khác.

“Căng thẳng liên quan tới các công trình tại Biển Đông” của *Richard Javad Heydarian*. Một động thái cho thấy căng thẳng tại khu vực sẽ tiếp tục gia tăng khi Trung Quốc gần đây đẩy mạnh xây dựng các công trình trong vùng lãnh thổ đang tranh chấp ở Biển Đông. Cuối tháng 9/2012, Trung Quốc đã tuyên bố kế hoạch xây dựng thành phố Tam Sa. Theo như một số chuyên gia pháp lý, giả định tuyên bố chủ quyền

cuối cùng được đệ trình lên tòa án quốc tế về Luật biển (ITLOS), đặc điểm quyền kiểm soát liên tục và hiệu quả về chủ quyền sẽ là một nhân

tố quan trọng hơn cả tuyên bố chủ quyền lịch sử. Tới nay, Trung Quốc đang bác bỏ tòa án quốc tế với lập luận rằng tuyên

bổ chủ quyền của họ đối với khu vực là rõ ràng và không thể tranh cãi. Sự diễn giải cơ chế pháp lý quan trọng liên quan tới tranh chấp biển (như UNCLOS) của Trung Quốc đã có cách hiểu khác đối với Điều 121 về “quy chế của các đảo”. Các nước tuyên bố chủ quyền tại Đông Nam Á như Philippines đều nhận thấy phần lớn các đảo tại Biển Đông là không có người ở. Bằng việc tạo ra các công trình quy mô khá lớn và có khả năng tạo chỗ ở cho người dân, Trung Quốc dường như quyết tâm biến các đảo này thành đảo có người ở. Hệ lụy của điều này là vô cùng quan trọng đối với Philippines và các nước tuyên bố chủ quyền khác. Các chuyên gia chiến lược thì cho rằng việc Trung Quốc tăng cường xây dựng các công trình tạo nền tảng cho phép Trung Quốc triển khai quân đội quy mô lớn tại khu vực trong tương lai.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh